

DIFTONGS I HIATS

QUÈ ÉS UNA SÍL·LABA?

ÉS UN SO O UN GRUP DE SONS D'UNA PARAULA QUE PRONUNCIEM EN UN SOL COP DE VEU

EXEMPLES

CASA: CA - SA

CARRO: CAR-RO

PLATJA: PLAT-JA

QUÈ ÉS UN DIFTONG?

DUES VOCALS SEGUIDES QUE PRONUNCIEM EN UNA MATEIXA SÍL·LABA

EXEMPLES

QUATRE: QUA-TRE

AIRE: AI-RE

AIGUA: AI-GUA

QUÈ ÉS UN HIAT?

DUES VOCALS SEGUIDES QUE PRONUNCIEM EN SÍL·LABES DIFERENTS

EXEMPLES

TEATRE: TE-A-TRE

PAÍS: PA-ÍS

FUET: FU-ET

DIFTONGS

PERQUÈ ES FORMI UN DIFTONG, UNA DE LES DUES VOCALS HA DE SER LA I O LA U.

TIPUS DE DIFTONGS:

DECREIXENTS:

AI - EI - II - OI - UI

AU - EU - IU - OU - UU

CREIXENTS:

GUA - GÜE - GÜI - GUO

QUA - QÜE - QÜI - QUO

IA - IE - IO - UA - UE - UO (PRINCIPI DE MOT)

EXEMPLES

AIRE, REINA,

CUINAR, VIURE,

CAURE, DUUS

PINGÜÍ, PASQUA,

AQÜEDUCTE, QUOTA,

IOGURT, HIENA

NO FORMEN DIFTONG: IA, IE, IO, UA, UE, UO
SI PORTEN DIÈRESI TAMPOC ES FORMA DIFTONG

HIATS

DUES VOCALS SEGUIDES NO FORMEN DIFTONG QUAN LES PRONUNCIEM EN SÍL·LABES DIFERENTS.

QUAN ES FORMA UN HIAT?

A + E / E + A	EXEMPLES
A + O / O + A	TEATRE, PAELLA,
E + O / O + E	GEÒLEG, CONDICIÓ
I + A / I + E / I + O	VALÈNCIA, HISTÒRIA...

PERQUÈ ES FORMI EL DIFTONG O EL HIAT S'HAN DE PRONUNCIAR LES DUES VOCALS. PER EXEMPLE:

GUERRA: TÉ DUES VOCALS SEGUIDES PERÒ COM LA 'U' NO SONA, NO ES FORMA DIFTONG.

«la-gent», tu i jo es llegeix «tui-jo».

Vocabulari correcte

Vèiem en la lliçó precedent que molts mots castellans amb *o* final corresponen a mots catalans sense aquesta lletra. Però sovint la diferència no es limita a la supressió de la *o*. Exemples sense moure'ns de la mateixa arrel en ambdues llengües:

CASTELLÀ

aplauzo

asunto

bolso

boxeo

butano

brillo

cobro

contrabando

CATALÀ

aplaudiment

assumpte (o afer)

bossa

boxa

butà

brillantor

cobrament

contraban

CASTELLÀ

chino

dato

desafío

desvío

embarcadero

enano

estreno

CATALÀ

xinès

dada

desafiament

desviació,

desviament

embarcador

nan

estrena

(continua a la p. 34)

2. Després d'estudiar els DIFTONGS, torneu a escriure cada un dels mots següents separant-ne les síl·labes. Després de cada grup, completeu l'explicació:

- a) iogurt, hiena, iode, noia, noieta, deien, creuen, cauen,
 veuen, guant, aguantar, quan, pasqua, aigües, llengüeta,
 freqüent, pasqües, pingüí, lingüístic, obliquïtat, paraiguot,
 aquós, quòrum

En cada un dels mots anteriors hem trobat un .....

- b) tia, aviat, enviaré, dies, riera, dietari, odio, camió, violí,
 grua, duana, actuar, dues, suem, pueril, suo, suor, duodè

En els mots anteriors no hem trobat cap .....

- c) mai, aïret, esglai, remei, rei, feinejar, servei, noi,
 almoïner, boira, buit, cuiner, bescuit, blau, cauràs, paraula,
 peu, neu, beuré, treure, viu, ciutat, escriure, bou, pou,
 couràs, duus, lluu

En cada un dels mots anteriors hem trobat un .....

- d) iaï!, creieu, dèieu, dúieu, Paraguai, guaitar, obliquëu, creueu

En cada un dels mots anteriors hem trobat un .....

3. Poseu les lletres que manquen en els espais en blanc:

- a) ...uatre, ...uaesma, ...üestió, fre...üent, obli...üitat, a...uós, ...uocient,
 ...uan, ...uart, e...uador, pas...ua, conse...üència, delin...üent
 b) ...ua, ...ueta, ...uassa, eva...uar, ...uïnera, cir...uit

4. Poseu DIÈRESIS allà on calgui per a fer sentir la lletra u:

- a) Aquestes aigües tenen moltes algues.
 b) Entre els vaguistes hi havia uns quants linguistes.
 c) figuera, aigüera, roqueta, pasqueta, antiguitat, exiguitat
 d) Em preocupa que ell pequi d'informal i que no s'adequi a les necessitats.

5. Ara poseu el mateix signe damunt les is i les us que no fan diftong:

- a) La Laia agr^{ai}a els regals.
- b) Fins i tot quan no em veien, m'obeien.
- c) El pastís que coies era per a les noies.
- d) El meu pare fruia quan jo li duia bones notes.
- e) Ell rai, que pot menjar raim!
- f) Quantes vegades he beneit el dia que vaig desempallegar-me d'aquell beneit!
- g) Amb la meva oida vaig sentir com cridava «oidà!».
- h) Molts jubilats han fruit del fruit del seu treball.
- i) En Pau ingressà en l'orde dels pauls.
- j) Uns peucs massa xics per a aquests peus...
- k) Diu que prefereix la claror diurna.

6. Continueu posant dièresis, però fent atenció als casos en què ens les estalviem:

- a) Molts paisos són diferents d'aquest país.
  - b) Ell ens ho agr^{ai}a i nosaltres també li ho agr^{ai}em.
  - c) En Pius és un home geniut.
  - d) Van coincidir a Coimbra.
  - e) Un egoista no es mereix que el llois.
- agraïent, agr^{ai}ssis, agr^{ai}ré, agr^{ai}t, agr^{ai}ria, agr^{ai}da, vaig agr^{ai}r, ag

1. va-ca, ac-te, ca-bra, ca-ta-là, con-cep-te, a-cla-rir, por-ra, ar-rel, car-rer, pas-sa, dis-set, mos-so, pis-sar-ra, ar-ros-sa-da, a-do-les-cent, as-cen-sor, des-cen-dir, cai-xa, fei-xa, brui-xa, plat-ja, pit-jor, met-ge, fe-rot-ge, flet-xa, cot-xe, dut-xa, til-la, fal-le-ra, cel-la, se-guir, bi-gues, pa-quet, bar-ques, pa-lla, bri-llar, pi-nya, re-nyar, ros-si-nyol, bes-a-vi, bes-on-cle, nos-al-tres, vos-al-tres, a-les-ho-res, al-ho-ra, tot-ho-ra, tot-hom, mil-ho-mes, temps, be-at, ra-ó, bo-a, te-a-tre, llo-an-ça, a-e-ri, te-o-re-ma, re-e-di-tar, as-sa-o-na-dor, co-o-pe-ra-rem, re-a-lit-za-do-ra, co-e-xis-ti-ri-en

2. a) io-gurt, hie-na, io-de, no-ia, no-iet, de-ien, cre-uen, ca-uen, ve-uen, quant, a-guan-tar, quan, pas-qua, ai-gües, llen-güe-ta, fre-qüent, pas-qües, pin-güí, lin-güís-tic, o-bli-qüi-tat, pa-rai-guot, a-quós, quò-rum
... diftong creixent
- b) ti-a, a-vi-at, en-vi-a-ré, di-es, ri-e-ra, di-e-ta-ri, o-di-o, ca-mi-ó, vi-o-lí, gru-a, du-a-na, ac-tu-ar, du-es, su-em, pu-e-ri-l, su-o, su-or, du-o-dè
... diftong
- c) mai, ai-ret, es-glai, re-mei, rei, fei-ne-jar, ser-vei, noi, al-moi-ner, boi-ra, buit, cui-ner, bes-cuit, blau, cau-ràs, pa-rau-la, peu, neu, beu-ré, treu-re, viu, ciu-tat, es-criu-re, bou, pou, cou-ràs, duus, lluu
... diftong decreixent
- d) iaí!, cre-ieu, dè-ieu, dú-ieu, Pa-ra-guai, guai-tar, o-bli-qüeu, cre-ueu
... triftong

3. a) *sempre q*
b) *sempre c*

4. a) *aigües*
b) *lingüistes*
c) *aigüera / pasqüeta / exigüitat*
d) *s'adeqüi*

5. a) *agraïa*
b) *m'obeïen*
c) *coïes*
d) *fruïa*

NORMES D'ACCENTUACIÓ

Síl·laba tònica
ÚLTIMA

Síl·laba tònica
PENÚLTIMA

Síl·laba tònica
ANTEPENÚLTIMA

AGUDES

PLANES

ESDRÚIXOLES

S'accentuen
quan...

S'accentuen
quan...

S'accentuen

acaben en
VOCAL
VOCAL+S
EN, IN

No acaben en
VOCAL
VOCAL+S
EN, IN

SEMPRE

5. Sabent que els mots següents són tots AGUTS, poseu-hi els accents gràfics corresponents:

alla, aqui, ningú, demà, allí, cadascu, capita, camí, tabu, català, dormi, oportu, vindrà, cabas, anís, autobús, escas, avís, abus, diras, indecis, confus, dormís, difus, Berlin

6. Sabent que els mots següents són tots PLANS, accentueu-los gràficament:

anec, íntim, útil, arab, líquid, únic, àtoms, míting, públic, castig, vimet, music, platans, polígon, rufol, semafor, difícil, subdit, caracter, polític, cubic, examens, dormíssim, lucid, diafan, dormíssiu, dúctil, canon, diríem, nenufar, cantarem, cantavem, cantaveu, serieu, pugil, fragil, estimul, esdrúixol, basquet, químic, bulgar

7. Sabent que els mots són tots ESDRÚIXOLS, marqueu-los amb l'accent gràfic adient:

algebra, clínica, música, pàgina, centímetre, brúixola, llàgrima, península, estúpida, pràctica, lingüística, indústria, àrea, amígdala, fúcsia, pàtria, pacífica, bustia, vanova, justícia, mútua, valua, contínua, ardua, conspícua, guardia, desgràcia, ràdio

9. Els mots següents, que són tots AGUTS, han d'anar també tots accentuats gràficament. Poseu-hi, doncs, el signe adient, segons el timbre (obert o tancat) amb què cada un es pronuncia a Barcelona:

- a) ale, cafe, merce, cantare, fare, vindre, comite, oboe, terraple, estigue, digue, pogue, veste, ame, abece, perone, porque, ximpanze, cinque, clixé, sise, consome, sete, pure, vuite, tambe, nove, malbe, dese, conte, onze, soste, dotze, conve, tretze, prove, burges, frances, pages, entremes, cantés, volgues, vingues, ences, entes, promes, impres, despres (adv.), nomes, Valles, Penedes, acces, congres, expres, espes, traves, mossen, enten, apren, preten, compren, encen, repren, ofen, amen, Tuixen
- b) aixó, allo, pero, atenció, botó, canço, camio, de debo, resso, semito, retro, Ambros, arros, espos, repos, talos, terros (subst.), colos, guardacos, boiros, glorios, saboros, sortos, exclos, verinos, bocagros

10. En els mots següents, que són PLANS, també heu de posar-hi l'accent gràfic adequat:

- a) debil, credul, petal, esferic, merit, centim, coneixer, mereixer, vencer, convencer, empenyer, estrenyer, temer, premer, creixer, peixer, neixer, esser, deiem, deieu, queiem, erem, ereu, diguerem, diguereu, fessim, fessiu, cercol, grevol, pesol, segol, terbol, tremol, trevol, prestec, pressec, ferestec, creixens, cervol, dentol, llepol
- b) mobil, socol, modul, bibliofil, estomac, furoncol, Fornols, Gosol, Soller, logic, proleg, solid, meloman, correr, descorrer, fenomens, concau, ronec, pseudonim, forem, foreu, fossim, fossiu, torcer, apostol, proxim

11. Accentueu els mots següents, que són tots ESDRÚIXOLS:

- a) anecdota, decima, semola, genesi, metode, etcetera, tempores, esglesia, celebre, materia, Denia, Essera, comedia, magnesia, perpetua, perdua, tenue
- b) democrata, hipocrita, tofona, colera, magnolia, quilometre, momia, escorpora, formula, comode, colonia, cronica, polvora, tombola, opera, copia, memoria, tortora

12. Les lletres subratllades són vocals tòniques que han de dur també accent gràfic. Poseu-hi el que convingui a cada una:

- a) El capita puja a l'autobus.
- b) Aqui al cami no hi ha ningu.
- c) El polític te un carrrec public.
- d) El catala basic no es dificil.
- e) L'ultim castig va ser inutil.

- f) Entre la industria i la clínica hi havia una farmàcia.
- g) La musica es com la practica de l'acústica.
- h) Al pages gairebe nomes li agradava el cafe espes.
- i) Si em fas un prestec de centims em comprare un quilo de pressecs.
- j) Els cervols son ferestecs pero no causen molesties.
- k) Des del balco se sent el resso de l'avio.
- l) Tinc l'estomac solid.
- m) La historia de la polvora.
- n) El valencia no vingue a la votacio.
- o) Es util de congixer la tecnica de la televisio.
- p) Tambe es bo de barrejar tomaquet amb creixens.
- q) No vaig dir «vindre», sino «vindra», pero voste no ho entengue.
- r) Tinc un vej simpatic.
- s) La Merce no te permís per a fer aixo.
- t) Empero tu segueix el cami dels vimets i trobaras la bustia.
- u) L'operacio del mallorqui tingue lloc a Valencia, i la del frances, a America, pero ambdues han estat d'allo mes inutils.

13. Els mots següents són castellans. Canviant-hi un petit detall els convertireu en catalans (feu-ho escrivint a sota mateix els mots equivalents):

- a) están, cantarán, caimán, Ramón, algún
- b) día, María, energía, cantaría, servía, brío, grúa, sitúa
- c) patria, guardia, industria, justicia, radio, contínua, mutua

Els mots del grup a), en català s'accentuen? Per què? .....

I els del grup b)? .....

I els del grup c)? .....

- f) Entre la industria i la clínica hi havia una farmacia.
- g) La música es com la pràctica de l'acústica.
- h) Al pages gairebe nomes li agradava el café espes.
- i) Si em fas un preste de centims em comprare un quilo de pressecs.
- j) Els cervols son ferestecs pero no causen molesties.
- k) Des del balco se sent el resso de l'avio.
- l) Tinc l'estomac solid.
- m) La historia de la polvora.
- n) El valencia no vingue a la votacio.
- o) Es util de conèixer la tècnica de la televisio.
- p) Tambe es bo de barrejar tomaquet amb creixens.
- q) No vaig dir «vindre», sino «vindra», pero voste no ho entengue.
- r) Tinc un vej simpatic.
- s) La Merce no te permis per a fer aixo.
- t) Empero tu segueix el camí dels vímets i trobaras la bustia.
- u) L'operacio del mallorquí tingue lloc a Valencia, i la del frances, a America, pero ambdues han estat d'allo mes inutills.

13. Els mots següents són castellans. Canviant-hi un petit detall els convertireu en catalans (feu-ho escrivint a sota mateix els mots equivalents):

- a) están, cantarán, caimán, Ramón, algún
- b) día, María, energía, cantaría, servía, brío, grúa, sitúa
- c) patria, guardia, industria, justicia, radio, continúa, mutua

Els mots del grup a), en català s'accentuen? Per què? .....

.....

I els del grup b)? .....

I els del grup c)? .....

Pèricies, itaca, -

5. allà, aquí, ningú, demà, allí, cadascú, capità, camí, tabú, català, dormí, oportú, vindrà, cabàs, anís, autobús, escàs, avís, abús, diràs, indecís, confús, dormís, difús, Berlín
6. ànec, íntim, útil, àrab, líquid, únic, àtoms, míting, públic, càstig, vímet, música, plàtans, polígon, rúfol, semàfor, difícil, súbdit, caràcter, polític, cúbic, exàmens, dormíssim, lúcid, diàfan, dormíssiú, dúctil, cànon, diríem, nenúfar, cantàrem, cantàvem, cantàveu, sérieu, púgil, fràgil, estímulo, esdrúixol, bàsquet, químic, búlgar

7. àlgebra, clínica, música, pàgina, centímetre, brúixola, llàgrima, península, estúpida, pràctica, lingüística, indústria, àrea, amígdala, fúcsia, pàtria, pacífica, bústia, vànova, justícia, mútua, vàlua, contínua, àrdua, conspícua, guàrdia, desgràcia, ràdio
8. a) Recordo bé que entre els béns...
- b) Beurem vi de la bóta del racó. Al celler hi ha sis bótes de vi...
- c) Segons la Bíblia, Déu dictà... El déu Mart. Els déus de la mitologia grega. Va fer-me adéu amb la mà...
- d) Aquella dona sempre em dóna el bon dia. Si dónes un tomb...
- e) Aquest quadre és bonic...
- f) Ell féu ahir tota la feina...
- g) Ja fóra fora...
- h) A les nou del vespre deixarem el joc i anirem a jóc...
- i) Quan era petit, ma mare m'agafava sempre per la mà.
- j) El febrer és el mes més curt...
- k) El meu gat fa mèu mèu...
- l) Tinc molt cafè, però encara no és mòlt.
- m) Mon pare, en la seva joventut, va viatjar per tot el món.
- n) La móra és el fruit de la morera. Un esbarzer ple de móres... Móra d'Ebre.
- o) El nét d'aquest senyor... El meu avi té cinc néts i quatre nétes...
- p) L'os que hem trobat era d'un ós. Als Pirineus encara hi ha óssos...
- q) Un animal de pèl negre...
- r) Què vols?... Vull el martell amb què vaig clavar les llates. No sé pas què diu...
- s) Sé que...
- t) Un arbre... Planxa aquesta roba, que hi ha molts sécs.
- u) Sí, senyora...
- v) Sóc del parer...
- w) La llum... El preu del sòl urbà.
- x) Quan són les nou...
- y) La mare té l'herba...
- z) Us ho dono, però vull saber quin ús en fareu.
- a') Tu véns molt tard... elles vénen més d'hora...
- b') Corre, vés a comprar...
- c') Vós m'escriureu...
9. a) alè, cafè, mercè, cantaré, faré, vindré, comitè, oboè, terraplè, estigué, digué, [pogué, vostè, amè, abecé, peroné, perquè, ximpanzé, cinquè, clixé, sisè, consumé, [setè, puré,

vuitè, també, novè, malbé, desè, conté, onzè, sosté, dotzè, convé, tretzè, prové,
[burgès,
francès, pagès, entremès, cantés, volgués, vingués, encès, entès, promès, imprès,
després, només, Vallès, Penedès, accés, congrés, exprés, espès, través,
mossèn, entén, aprèn, pretén, comprèn, encén, reprèn, ofèn, amén, Tuixén
b) això, allò, però, atenció, botó, cançó, camió, de debò, ressò, semitò, retrò,
[Ambròs,
arròs, espòs, repòs, talòs, terròs, colós, guardacòs, boirós, gloriós, saborós,
sortós, exclòs, verinós, bocagròs

10. a) dèbil, crèdul, pètal, esfèric, mèrit, cèntim, conèixer, merèixer, vèncer, convèncer,
empènyer, estrènyer, témer, prémer, créixer, péixer, néixer, ésser, dèiem, dèieu,
quèiem, érem, éreu, diguérem, diguéreu, féssim, féssiu, cèrcol, grèvol, pèsol,
[sègol,

tèrbol, trèmol, trèvol, préstec, préssec, feréstec, créixens, cérvol, déntol, llépol
b) mòbil, sòcol, mòdul, bibliòfil, estómac, furóncol, Fórnols, Gósol, Sóller, lògic,
pròleg, sòlid, melòman, córrer, descórrer, fenòmens, còncou, rònc, pseudònim,
fórem, fóreu, fóssim, fóssiu, tòrcer, apòstol, pròxim

11. a) anècdota, dècima, sèmola, gènesi, mètode, etcètera, témpores, església, cèlebre,
matèria, Dénia, Éssera, comèdia, magnèsia, perpètua, pèrdua, tènue

b) demòcrata, hipòcrita, tòfona, còlera, magnòlia, quilòmetre, mòmia, escórpora,
fórmula, còmode, colònia, crònica, pólvora, tómbola, òpera, còpia, memòria,
[tòrtora

12. a) El capità pujà a l'autobús.
b) Aquí al camí no hi ha ningú.
c) El polític té un càrrec públic.
d) El català bàsic no és difícil.
e) L'últim càstig va ser inútil.
f) Entre la indústria i la clínica hi havia una farmàcia.
g) La música és com la pràctica de l'acústica.
h) Al pagès gairebé només li agradava el cafè espès.
i) Si em fas un préstec de cèntims em compraré un quilo de préssecs.
j) Els cérvols són feréstecs però no causen molèsties.
k) Des del balcó se sent el ressò de l'avió.
l) Tinc l'estómac sòlid.
m) La història de la pólvora.
n) El valencià no vingué a la votació.
o) És útil de conèixer la tècnica de la televisió.

- p) També és bo de barrejar tomàquet amb créixens.
- q) No vaig dir «vindré», sinó «vindrà», però vostè no ho entengué.
- r) Tinc un veí simpàtic.
- s) La Mercè no té permís per a fer això.
- t) Emperò tu segueix el camí dels vímets i trobaràs la bústia.
- u) L'operació del mallorquí tingué lloc a València, i la del francès, a Amèrica, però ambdues han estat d'allò més inútils.

13. a) estan, cantaran, caiman, Ramon, algun
 b) dia, Maria, energia, cantaria, servia, brio, grua, situa
 c) pàtria, guàrdia, indústria, justícia, ràdio, contínua, mútua

Els mots del grup a) no s'accentuen. Perquè són aguts i no acaben en cap de les dotze terminacions.

Els del grup b) no s'accentuen. Perquè són plans i acaben en alguna de les dotze terminacions.

Els del grup c) s'accentuen. Perquè són esdrúixols.

14. *fruïció*: la dièresi marca que el grup *ui* aquí no fa diftong.

camí: accent gràfic perquè és un mot agut terminat en *i*; l'accent sobre la *i* és sempre tancat (o agut).

però: accent gràfic perquè és un mot agut terminat en *o*; l'accent sobre la *o* és obert (o greu) perquè aquesta *o* es pronuncia oberta.

més: accent diacrític per a distingir aquest mot d'altres de semblants (*mes* substantiu, *mes* conjunció, *mes* possessiu).

apoteòsic: accent gràfic perquè és un mot pla no acabat en cap de les dotze terminacions; l'accent és obert (o greu) perquè aquesta *o* es pronuncia oberta.

de reüll: la dièresi marca que el grup *eu* aquí no fa diftong.

embús: accent gràfic perquè és un mot agut terminat en *us*; l'accent sobre la *u* és sempre tancat (o agut).

gràcies: accent gràfic perquè és un mot esdrúixol; l'accent sobre la *a* és sempre obert (o greu).

portentós: accent gràfic perquè és un mot agut terminat en *os*; l'accent sobre la *o* és tancat (o agut) perquè aquesta *o* es pronuncia tancada.

pacientíssims: accent gràfic perquè és un mot pla no acabat en cap de les dotze terminacions; l'accent sobre la *i* és sempre tancat (o agut).

cornúpetes: accent gràfic perquè és un mot esdrúixol; l'accent sobre la *u* és sempre tancat (o agut).

més: com abans.

plantà: accent gràfic perquè és un mot agut terminat en *a*; l'accent sobre la *a* és sempre obert (o greu).